

קול קורא שנשלח לחברי אור הרמב"ם

בתאריך: ח בסיוון תשפ"ב; 07.06.22

מאת אדיר דחוח-הלוי

במשלי (יח, טו) נאמר כך: "לב נבון יקנה דעת ואֵזן חכמים תִּבְקֶשׁ דָּעַת" (מש' יח, טו), ופירש שם רס"ג: "לב הנבון יקנה דעת ואזני החכמים תבקשנה – שתי הפעולות הללו: 'יקנה דעת' ו'תבקש דעת', אפשר שהחכם [=שלמה המלך] מתאר כל חכם בהם בזמן לימודו, ואמר, כי לפני שיהיה חכם כך עשה [=למד וביקש דעת] עד שנעשה חכם מלומד. ואפשר שהוא מתאר אותו בהם אחרי חכמתו, כלומר **שכל מה שהתמיד בלימוד מבקש להוסיף**, וכפי שהדבר ידוע שכל מי שיש לו ממון להוט להוסיף עליו יותר ממי שאין לו".

בדבריו אלה רס"ג נוגע במהותה של **אהבת האמת** וכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואסביר: יש בני אדם, כגון כומרי הדת האורתודוקסים, שנתעוורו מדרך האמת ושוגים בהזיות מסוגים ומינים שונים. עיוורונם נובע מרדיפת הבצע והתאוות אשר מחשיך את עיני שכלם ומרוקן אותם מאהבה לאמת. אלה, אינם מבקשים להוסיף חכמה אלא להוסיף בתאוותיהם: להגדיל את נכסיהם וממונם, כבודם ומעמדם, ולרומם את שררתם – ולכן תמצאו אותם נלחמים על תקציבים ועל כוח פוליטי חברתי וכלכלי ובדרך כלל המחיר הוא חילול-שם-שמים נורא.

ברם, אם הייתה בהם אהבה לאמת, אם הם היו זוכים לראות את אור האמת נכוחה, אם הם היו מתענגים **באמת** על לימוד התורה והחכמה, הם לא היו מתמכרים לבצע ולתאוות ולאיסוף הנכסים והממון וריבוי השררה וכל שאר הבלי העולם-הזה – כדי לגרום לנפשם לשקוע בהזיה. כלומר, אם הם היו פונים לעונג הנפשי האמיתי הנצחי שבהשקפות האמת וידיעת ה' יתרומם ויתעלה, כל שאיפות החומר אשר מעוורות והוממות ומשעבדות אותם, היו כאין וכאפס.

לאחר שהאדם זוכה לראות את אור האמת, להבין דברי תורה וחכמה לאשורם, ולהתענג בעונג הנפשי הנצחי האמיתי, כל מה שהוא דורש ומבקש הוא להוסיף חכמה מאותו מקור מפכה ובלתי נדלה של דעת ועונג; ולעתים, מרוב השמחה שתציף אותו הוא לא יסתפק בכך, הוא יבקש לקרוא בקול גדול לבני אדם נוספים כדי שיזכו אף הם לפקוח את עיניהם ולשתות ממימי הדעת הזכים והצלולים, ואף יסכן את כל עולמו כדי ללחום באנשי השקר והתהו אשר מתעים את העם אחרי ההבל, מנציחים את הצער והייסורים, ומרחיקים אותנו מייעודנו הנכסף.

והנה לפניכם דברי רבנו בעניין זה במורה (ג, יא):

"כי **בידיעת האמת** מסתלקת האיבה והשנאה, ויבטלו נזקי בני אדם זה-לזה, וכבר הבטיח [הנביא ישעיה] ואמר: 'וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֶמֶר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ' [...] [יש' יא, ו]. ואחר-כך נתן סיבה [=הסבר] לכך ואמר: כי סיבת סילוק אלה השנאות וההתקוטטויות וההשתלטויות היא **ידיעת**

**בני אדם אז אמיתת האלוה, ואמר: 'לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה
אֵת פְּנִימִים לַיָּמִים מְכַסִּים' [שם, ט]."**

נמצא, כי השער לאהבת חינום ולשלום עולמי הוא **אהבת האמת**, ורק כאשר זו תפעם בקרבנו ותזכך את נפשנו, נזכה להתרומם אט-אט למעלת אהבת חינום ולעבוד את ה' שכּם אחד: "כי אֵת אֶהפֹךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקֹרֵא בְּלִם בְּשֵׁם יְיָ לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד" (צפ' ג, ט).

וראויו לצרף לעניין זה את דברי שלמה במשלי (ב, י), ולאחריהם פירוש רס"ג שם:

"כִּי תִבּוֹא חֲכָמָה בְּלִבָּךְ וְיָדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם' – כי הנפש מתענגת בחכמה כמו שמתענג הגוף במה שהוא מרגיש כמו שאמר: 'יָדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם', לפי שהנפש חגה סביב תענוגיה, וכאשר היא מוצאת את השמחה והעונג בחכמה עם רוממותה וכבודה וטהרתה וניקיונה הרי נשלם לה כל מה שהיא רוצה".

והדיין השכיר יוסף קאפח מוסיף שם הערה נכונה, וזה לשונו:

"כלומר, שאין הנפש מתענגת בחכמה [=בתורה] אלא בזמן שהאדם דורשה ולומדה לשמה ברוממותה ובכבודה, ולא כשהוא לומדה לשם מקצוע או כל דבר שפל אחר [ובמלים אחרות, לא כאשר האדם הופך את התורה לקורדום לחציבת תקציבים ושררה וטובות הנאה]."

ואוי לצביעותו של קאפח! אשר במשך יובל שנים חצב משכורות נפוחות ושלל טובות הנאה! ועלה עליו בנכלוליו תלמידו ערוסי, שמרשיע לחצוב גם מן הרבנות וגם מן האקדמיה, ועוד. ושניהם לא התענגו ומתענגים באמת על התורה והחכמה, אלא על הזיה ודמיון שווא, ואם הם היו באמת ובתמים אוהבים את ה' ואת דרך האמת, הם לא היו פונים אל רהבים ושטי כזב.

במשלי (יח, כב) נאמר כך: "מְצָא אִשָּׁה מְצָא טוֹב וַיִּפֶּק רְצוֹן מִיָּי", ושם פירש רס"ג בפירושו הקצר: "מְצָא – מי שנחון באשה כבר נחון בטוב, והפיק רצון מאת ה'", כלומר, מי שחננו ה' באשה כבר זכה לטוב, דהיינו כבר רצה ה' להטיב לו. ובפירושו הארוך הוסיף רס"ג ואמר:

"השכל מחייב שתהא על כל טובה תודה ממי שקיבל את הטובה למי שהטיב לו, ומפני שהטובה הראשונה שהטיב בה ה' על האדם וקניין ראשון שהקנה לו וקרא אותה 'טוב' היא חווה שנאמר: 'לא טוב היות האדם לבדו' [בר' ב, יח], לפיכך עשאה החכם [=שלמה] כאן [בפסוק זה] הדגמה ופתיחה לכל הטובות, וחייב התודה על האשה ועל כל טובה, וכפי שבא במסורת שיאמר המאמין על כל מה שמטיבין לו: ברוך הטוב והמטיב [משנה ברכות ט, ב]."

נמצא, שמסיבת החתונה צריכה להתקיים במטרה **להודות לה'** על החסד הגדול שזכינו למצוא אשה אוהבת שתהא לנו לעזר, ולא מסיבת הוללות סכלות וזלילה (ולעתים אף זימה), כאשר ברקע נשמעים קולות מחרשי אוזניים המפנים עורף לחורבן מקדשנו, ובוועטים בגזרת חכמים שלא לנגן בכלי שיר על שממון היכלנו. וניתן לשמוח באופנים פחות ראוותניים וחיצוניים, אשר יבטאו את השמחה הפנימית של הודיה אמיתית וכנה לה' יתעלה מעומק הלב והנשמה.

"תַּחֲנוּנִים יִדְבֵּר רָשׁ וְעֹשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת" (שם, כג), ובפירושו הקצר ביאר שם רס"ג: "תמצא שהרש מדבר בתחנונים והעשיר בעוז", ובפירושו הארוך הוסיף:

"זהו תיאור המציאות אשר [שלמה] מצא בעולם. אבל הראוי הוא **שיהא בעל האמת מדבר בתוקף**, בין שהיה עשיר או עני. וכך בעל הספק ידבר ברכות, **ובעל השווא לא ידבר כלל**".

נמצא, שעל איש האמת לדבר בתוקף דהיינו בביטחון עצמי, ועל אנשי ההבל שלא לדבר כלל... ורבים הם אנשי השקר אשר נוהגים בנוכלות ומדברים בתוקף ובביטחון כאילו הם אנשי צדק. וזכורני בעבר הרחוק שהתקיימה בבית-המדרש שבו למדתי תוכנית לרבני קהילה בשכר, בין הדברים שנלמדו שם היו תכסיסים ביחסי ציבור וברכישת אהדה פוליטית, וכן שיטות נאום ורטוריקה. ובמלים אחרות, כיצד לשווק בתכסיסים ובהטעיות את התרבות האורתודוקסית...

המשתתפים בתוכנית זכו למלגות שמנות והיא התקיימה בהיחבא, באחת הכיתות הנידחות בקומה השנייה של בית-המדרש. אנכי הייתי בין הבודדים שלמדו לבדם בקומה השנייה, כך שבכל פעם שעברתי במסדרון שמעתי את דברי המרצים, ולעתים הכיתה הייתה פתוחה וראיתי את המצגות והסרטונים. ולא אשכח, שהאישיות המרכזית שממנה לקחו דוגמה ומופת בתוכנית הזו היה ביבי, הם היו מציגים אותו לרבני הקהילות השוטים הללו, ומנתחים את שיטותיו הטעיותיו ונכלוליו, ולומדים מהם... ואנשי האמת אינם זקוקים לתוכנית שכזו, ואינם זקוקים לתכסיסי פרסום ושיווק כדי להרים על נס את דרך האמת, כי ה' יתעלה כבר ידריכם.

ונחתום בדברי שלמה במשלי (י, ט) ופירוש רס"ג שם, והנה הפסוק לפניכם: "הוֹלֵךְ בַּתָּם יִלְךְ בְּטַח וּמֵעַקֵּשׁ דֶּרֶךְו יִדְעַ" (מש' י, ט), ושם פירש רס"ג ואמר:

"הדורש את התום והאמת אינו זקוק לתחבולות לפי שהוא יוֹדֵעַ שינצח ביושר, והדורש זולת האמת הרי הוא מעקש דרכיו ומעקמן [=מתאמץ לתחבל תחבולות, וכל זה לא יועיל לו כי בסופו-של-דבר תתגלה נבלותו, וכמו שנאמר בפסוק בהמשך:] יוֹדֵעַ [=יתגלו מרמותיו ותחבולותיו לעיל כל] ולא יועיל לו זה [=כל תחבולותיו] מאומה [=ויסבול את העונש בשני העולמות]".